מדינת ישראל
משרד החינוך
האגף לחינוך יסודי

מפתח הל"ב

"בצל הקורונה"

הצעות לשיעורי חינוך
בכיתות ד-ו

מפתח הל"ב
החינוך לחיים בחברה

שנה"ל תשפ"א

"מפתח הל"ב בצל הקורונה"

למחנכים ולרכזים החברתיים שלום רב,

כולנו, אנשי חינוך, תלמידים והורים, נמצאים בפתחה של שנת הלימודים תשפ"א מיוחדת ואחרת - פתיחת שנת לימודים "בצל קורונה".

המציאות המשתנה שעימה אנו מתמודדים דורשת מכולנו ריחוק חברתי ומלווה בתחושות של חוסר ודאות, עמימות לגבי הצפוי, דאגה, לחץ וחוסר ביטחון כלכלי ובריאותי.

במציאות שכזו נודעת חשיבות רבה לשיח ערכי-חברתי פנים מול פנים המאפשר לתלמידים לשתף, לשאול, להגיב ולפעול בסוגיות המרכזיות שעל סדר היום.

פיתחנו עבורכם ערכה ייחודית המציגה חומרים להעשרה ולהרחבה ב"שעת חינוך - מפתח הל"ב" בכיתות א-ג וערכה נוספת לכיתות ד-ו.

הערכות מציגות מגוון פעילויות קצרות וממוקדות שנועדו לסייע לכם ללוות את התלמידים בשלושה צירים השזורים זה בזה:

- בציר הערכי - שיח על ערכים ותרגומם להתנהגויות.
- בציר האקטואלי - עיבוד חוויות התקופה בתוך שיתוף במשאלות, בתקוות, בבקשות, בפחדים ועוד. השיח מתמקד באיתור הכוחות להתמודדות וביצירת תמיכה חברתית רחבה.
- בציר המעורבות החברתית - תכנון וביצוע של יוזמות ומשימות קצרות וממוקדות.

ערכה זו מיועדת לכיתות ד-ו.

אתם מוזמנים לבחור את הפעילויות שייתנו מענה לצורכי אוכלוסיית הלומדים בבית ספרכם וליצור את ההתאמות הנדרשות.

בהצלחה,

אורית צאירי
ממונה על החינוך החברתי ערכי
אגף א לחינוך יסודי

זהבה שמש
מנהלת אגף פיתוח תוכניות

ריכוז הפעילויות בערכת "מפתח הל"ב בצל הקורונה"

מספר הפעילות	שם הפעילות	נושאים מרכזיים	זרקור על ערכים	זרקור על מעגל השנה	זרקור על מעורבות חברתית
1	חופשה קצת אחרת	תכנון מול מימוש ב"חופשת קורונה"	אחריות	חופשת הקיץ	המלצות להתמודדות עם שינויים
2	התחלות חדשות (*)	רגשות ומחשבות המתעוררים בהתחלה החדשה בשגרת קורונה	ביטחון ובטיחות	תחילת שנה חדשה	חיזוק תחושת הביטחון של השותפים בתחילת השנה
3	איך אני מרגיש? (*)	רגשות שמלווים אותי בתקופה האחרונה	שיתוף והשתתפות, שונות	חיי היום-יום	עידוד אחרים במטרה לשפר את הרגשות שלהם
4	מגשימים חלומות (*)	פעולות ודמויות המסייעות להגשים חלומות אישיים	שיתוף והשתתפות, נתינה	חיי היום-יום	עידוד אחרים להגשים את החלומות שלהם
5	המסכה ואני (*)	אחריות אישית וקבוצתית בעטיית מסכה	אחריות, ביטחון ובטיחות	חיי היום-יום	קידום מסרים המעודדים עטיית מסכה
6	מזוודת הכוחות (*)	כוחות אישיים המסייעים בהתמודדות במצבים שונים	אחריות	חיי היום-יום	שימוש בכוחות שלנו לטובת הכלל
7	סיפורי קורונה	מסרים הקשרים לאירועים חדשותיים בתקופת הקורונה	שיתוף והשתתפות	אקטואליה	שיתוף במסרים בתקופת הקורונה
8	רחוק אבל קרוב	קשר עם אנשים מבודד או חולים	ביטחון ובטיחות	חיי היום-יום	הפחתת תחושת הבדידות של חולים או מבודדים

ריכוז הפעילויות בערכת "מפתח הל"ב בצל הקורונה"

מספר פעילות	שם הפעילות	נושאים מרכזיים	זרקור על ערכים	זרקור על מעגל השנה	זרקור על מעורבות חברתית
9	איחולים וברכות (*)	ברכות ואיחולים בתחומים שונים לקראת השנה החדשה	נתינה, ביטחון ובטיחות	ראש השנה	הענקת כרטיס ברכה לקראת שנה חדשה
10	זה הזמן לשנות	הרגלים לא רצויים	שונות	ראש השנה	שינוי הרגלים לא רצויים
11	סליחה מכל הלב	חרטה על פגיעה באחר	כבוד	יום הכיפורים	בקשת סליחה על פגיעה
12	אגודה אחת	שיתוף פעולה ואחדות בין שונים	שונות, נתינה	סוכות	מתן מקום לתרומה הייחודית של כל אחד בביצוע המשימה הקבוצתית
13	להאיר את הטוב	דברים טובים שהתרחשו במשפחה, בחברה, במדינה, בעולם בתקופה האחרונה	שונות, ביטחון ובטיחות	חנוכה	התנסות בעשיית טוב

*פעילויות המסומנות בכוכבית כוללות הצעות לשילוב כלים דיגיטליים

1. חופשה קצת אחרת

שלב א - אישי

היזכרו בפעילויות שתכננתם לחופשת הקיץ.

- פעילויות שהצלחתם לקיים כמו שתכננתם.
- פעילויות שנאלצתם לבטל או לדחות בגלל הקורונה.

שלב ב - בקבוצות

בחרו פעילות אחת או יותר, ושתפו:

- איזו פעילות תכננתם? האם הצלחתם לקיים אותה?
- מה הרגשתם? מה חשבתם?
- באיזה אופן גיליתם אחריות בתכנון הפעילות?
- מה עזר לכם להתמודד עם שינויים שנדרשו?

שלב ג - במליאה

סכמו תובנות:

- משהו חדש שלמדתם על עצמכם ועל חבריכם...
- משהו שלמדתם על התמודדות עם שינוי בתוכניות שלכם...
- כתבו המלצות שיסייעו לאחרים להתמודד עם שינויים.

2. התחלות חדשות

שלב א - אישי

בחרו ציטטה שמתקשרת בעיניכם לתחילת השנה בתקופת הקורונה.

- חשבו: מדוע בחרתם בציטטה זו?
- מה מרגש/משמח/מסקרן אתכם בתחילת השנה?
- תוכלו לבחור תמונה המשקפת את המסר מתוך מאגר התמונות.

שלב ב - בקבוצות

שתפו בציטטה שבחרתם, ושוחחו:

- איך אתם מרגישים בתחילתה של שנה חדשה? מדוע?
- מה יסייע לכם להרגיש בטוחים בתחילת השנה?
- איך תוכלו לסייע לאחרים להרגיש בטוחים?

שלב ג - במליאה

סכמו תובנות:

- משהו חדש שלמדתם על עצמכם ועל חבריכם...
- משהו שלמדתם על התחלות חדשות בתקופת הקורונה...
- העלו הצעות לחיזוק תחושת הביטחון של השותפים בתחילת השנה, ובצעו אותן.

"אל תחכה. הזמן לפעול אף פעם לא יהיה מושלם יותר"
(נפוליאון בונפרטה)

"תעקבו אחרי החלומות שלכם, הם יודעים את הדרך"
(קובי ימר)

"הדרך להתחיל היא להפסיק לדבר ולהתחיל לעשות"
(וולט דיסני)

"גם מסע של אלף ק"מ מתחיל בצעד קטן"
(לאו דזה)

"הדרך הטובה ביותר לחזות את העתיד היא ליצור אותו"
(אלן קיי)

"אף פעם אל תוותרו על חלום בגלל שייקח זמן להגשים אותו"
(ארל נייטינגייל)

3. איך אני מרגיש?

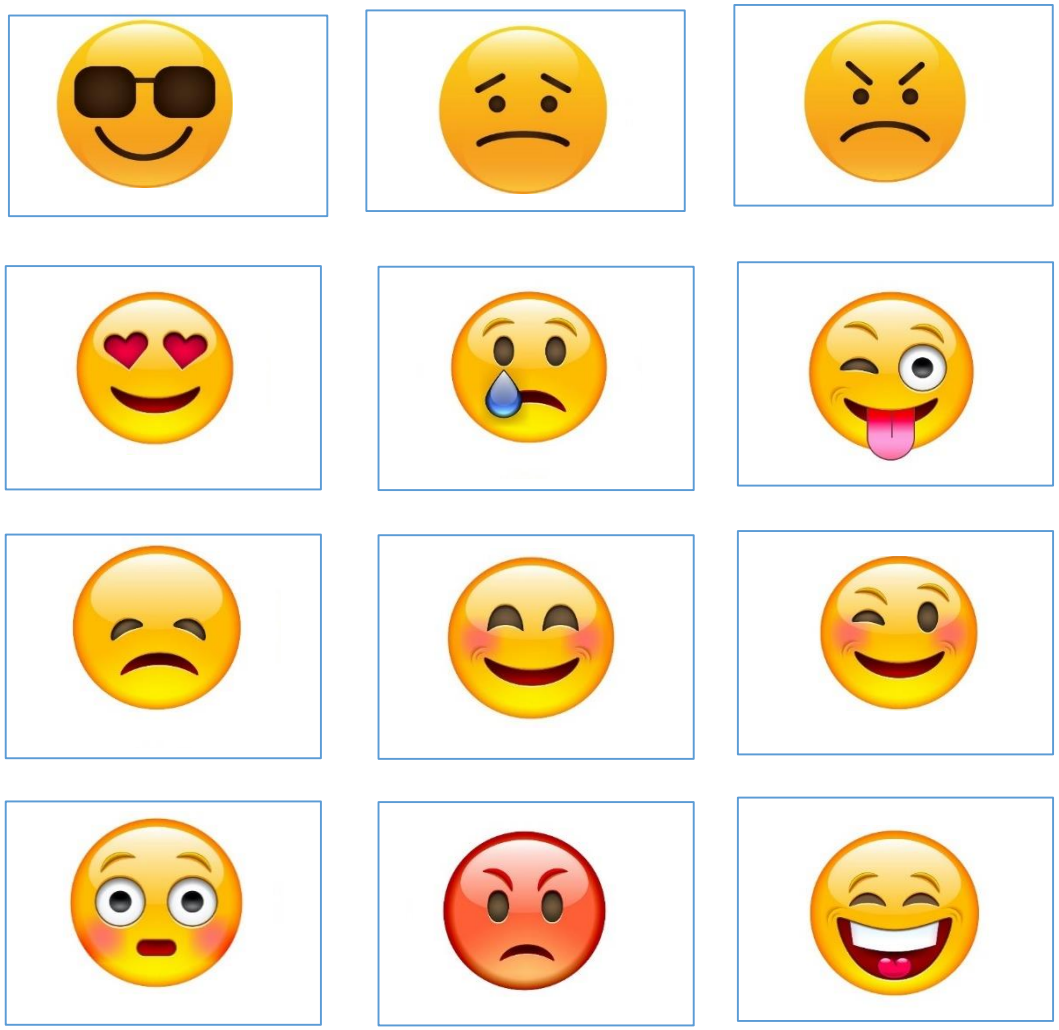

שלב א - אישי

התבוננו בפרצופונים שלפניכם.

- בחרו פרצופון שמתאר רגש שמלווה אתכם בתקופה האחרונה.
- חשבו: מתי אתם מרגישים כך במיוחד? מדוע דווקא ברגעים אלה?
- תוכלו לשתף ברגש שלכם גם באמצעות הכלי E-motin.

שלב ב - בקבוצות

שתפו ברגשות שלכם בתקופה האחרונה, ושוחחו:

- איך אתם מתמודדים עם רגשות אלה?
- האם שיתפתם מישהו בהרגשה שלכם? את מי?
- מי/מה יכול לסייע לכם להרגיש אחרת? כיצד תוכלו לסייע לאחרים להרגיש אחרת?

שלב ג - במליאה

סכמו תובנות:

- משהו חדש שלמדתם על עצמכם ועל חבריכם...
- משהו שלמדתם על התמודדות עם רגשות שונים...
- תכננו כיצד תעודדו אחרים ותשפרו את הרגשתם.

4. מגשימים חלומות

שלב א - אישי

חִשבו על חלום שיש לכם שתרצו שיתגשם.

- כתבו את החלום על גבי כרטיס (בלי לציין את שמכם).
- תארו מה ישתנה אחר שתגשימו את החלום.
- הכניסו את הכרטיס ל"קופסת החלומות".

ניתן לרכז את החלומות גם באופן דיגיטלי באמצעות גלגל המזל.

שלב ב - בקבוצות

הוציאו כרטיס מתוך "קופסת החלומות" (או היעזרו בגלגל המזל), וקראו את החלום.

- כתבו בכרטיס פעולות ודמויות שיכולות לסייע בהגשמת החלום
- החזירו את הכרטיס ל"קופסת החלומות".
- שוחחו: מה תוכלו לעשות כדי לסייע לאחרים/לעודד אותם להגשים את החלומות שלהם?
- מתי תרצו לפתוח את קופסת החלומות ולקרוא את הדברים שכתבתם לחבריכם?

*רצוי לבצע את הפעילות פעמים אחדות ולהתייחס לחלומות של ילדים שונים.

שלב ג - במליאה

סכמו תובנות:

- משהו חדש שלמדתם על עצמכם ועל חבריכם...
- משהו שלמדתם על הגשמת חלומות...
- תכננו כיצד תעודדו אחרים להגשים את החלומות שלהם ובצעו זאת.

5. המסכה ואני

שלב א - אישי

נסחו מסר המקדם לקיחות אחריות אישית וקבוצתית בנושא עטיית מסכה.

- חשבו: מדוע חשוב לכם להעביר מסר זה?
- למי בעיקר תרצו להפנות את המסר?
- מה אתם מצפים שיקרה אחרת בעקבות יישום המסר?
- כתבו את המסר על גבי מסכה שתציירו או עצבו אותו באופן דיגיטלי בCANVA.

במקרה של הודעת חסימה באתר, יש לבדוק את הגדרות הסינון.

שלב ב - בקבוצות

שתפו במסר שניסחתם, ושוחחו:

- מה דומה ומה שונה במסרים שלכם?
- על מי תרצו להשפיע בנושא? מדוע?
- איפה וכיצד תרצו לפרסם את המסרים?
- איך תוכלו לגלות אחריות אישית וקבוצתית ביישום המסר?

שלב ג - במליאה

סכמו תובנות:

- משהו חדש שלמדתם על עצמכם ועל חבריכם...
- משהו שלמדתם על אחריות אישית וקבוצתית בעטיית מסכה...
- תכננו כיצד תגלו מעורבות חברתית בנושא עטיית מסכה ובצעו זאת.

6. מזוודת הכוחות

שלב א - אישי

דמיינו שיש לכם "מזוודת כוחות".

- חשבו: אילו כוחות יש במזוודה שלכם? (יכולות, תכונות, התנהגויות, אמונות).
- מתי אתם משתמשים בהם במיוחד? כיצד?
- עד כמה אחרים בסביבתכם מכירים את הכוחות שלכם?

לקבלת תמונת מצב כיתתית ניתן ליצור שאלון גוגל דוקס המפרט את רשימת הכוחות ומאפשר לכל תלמיד לדרג את המידה בה הם קיימים אצלו (מ1 עד 5)

שלב ב - בקבוצות

שתפו בכוח אחד שיש לכם, ושוחחו:

- באילו מצבים אתם מביאים את הכוחות שלכם לידי ביטוי? כיצד?
- מה באחריותכם לעשות כדי להביא כוחות אלה לידי ביטוי?
- מה תוכלו לעשות כדי לאפשר לאחרים/לעודד אותם להשתמש בכוחות שלהם?

שלב ג - במליאה

סכמו תובנות:

- משהו חדש שלמדתם על עצמכם ועל חבריכם...
- משהו שלמדתם על השימוש בכוחות שלכם...
- תכננו כיצד תשתמשו בכוחות שלכם לטובת הכלל ובצעו זאת.

7. סיפורי קורונה

שלב א - אישי

היזכרו בסיפור חדשותי הקשור לקורונה.

- חשבו: אילו רגשות ומחשבות עורר בכם הסיפור? מדוע?
- איזה מסר תרצו להעביר לעולם בתקופה זו?
- נסחו בקצרה מסר זה.

שלב ב - בקבוצות

שתפו במסרים שכתבתם, ושוחחו:

- מה דומה ומה שונה במסרים שכתבתם?
- את מי תרצו לשתף במסרים שלכם?
- כיצד תעשו זאת?
- מדוע חשוב לכם לשתף במסרים אלה בתקופה זו?

שלב ג - במליאה

סכמו תובנות:

- משהו חדש שלמדתם על עצמכם ועל חבריכם...
- משהו שלמדתם ביחס להעברת מסרים בתקופה זו...
- שתפו במסרים שלכם בערוצים שונים.

8. רחוק אבל קרוב

שלב א - אישי

חשבו על מישהו שאתם מכירים שנמצא בבידוד או חולה.

- מי נמצא בבידוד/חולה? האם הוא בן משפחה/מכר/אחר?
- האם יצרתם איתו קשר לאחרונה? באיזו דרך?
- מה תרצו לעשות כדי להפחית את תחושת הבדידות שלו בלי לסכן את עצמכם?

שלב ב - בקבוצות

שתפו בקשר שיצרתם עם אנשים בבידוד או חולים, ושוחחו:

- מה תוכלו לעשות כדי להפחית את תחושת הבדידות של אנשים חולים או שנמצאים בבידוד במשפחה או בקהילה?
- באילו דרכים תוכלו ליצור איתם קשר?

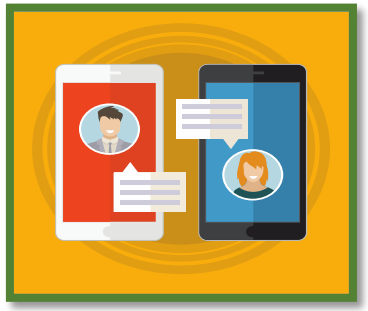

שלב ג - במליאה

סכמו תובנות, ושתפו:

- משהו חדש שלמדתם על עצמכם ועל חבריכם...
- משהו שלמדתם על יצירת קשר בתקופת הקורונה....
- פעלו להפחתת תחושת הבדידות של מבודדים/חולים בדרכים עליהן החלטתם.

9. איחולים וברכות

שלב א - אישי

חשבו את מי תרצו לברך לקראת השנה החדשה.

- לאילו תחומים תרצו להתייחס בברכה שלכם?
- מה תרצו לאחל בתחומים אלה?
- צרו את כרטיס הברכה שלכם. תוכלו להציג את הברכה גם באופן דיגיטלי בvoki.

שלב ב - בקבוצות

שתפו בכרטיס הברכה, ושוחחו:

- מה כתבתם בכרטיס הברכה? למי תעניקו אותו?
- אילו רגשות/מחשבות/שאלות התעוררו אצלכם במהלך הכנת הכרטיס?
- איך ומתי תרצו להעניק את כרטיס הברכה בתוך כדי התחשבות בבטיחות הנדרשת בתקופה זו?

שלב ג - במליאה

סכמו תובנות:

- משהו חדש שלמדתם על עצמכם ועל חבריכם...
- משהו שלמדתם על איחולים לקראת שנה חדשה בתקופת הקורונה...
- העניקו את כרטיס הברכה בתוך כדי שמירה על הבטיחות.

10. זה הזמן לשנות

שלב א - אישי

היזכרו בהרגל שיש לכם ושאתם רוצים לשנות לקראת השנה החדשה.

- מהו ההרגל? מה בהרגל פוגע בכם או באחרים?
- מה בהרגל אינו מקדם אתכם?
- איך השינוי ישפיע עליכם ועל הסביבה?
- כתבו את ההרגל בפתק.

שלב ב - בקבוצות

שתפו בשינוי שהייתם רוצים לעשות, ושוחחו:

- מה שונה ומה דומה בדברים שעליהם שוחחתם?
- כיצד ישפיע השינוי עליכם ועל הסביבה (בלימודים, בחברה, במשפחה ועוד)?
- מה באחריותכם לעשות כדי לשנות את ההרגלים הלא רצויים?
- הכניסו את הפתקים האישיים לבקבוק כיתתי/למעטפה/לקופסה שתפתחו במחצית השנה.

שלב ג - במליאה

סכמו תובנות:

- משהו חדש שלמדתם על עצמכם ועל חבריכם...
- משהו שלמדתם על הרגלים לא רצויים ועל השפעותיהם...
- תכננו את הצעדים הנדרשים לשינוי ההרגל הלא רצוי ובצעו זאת.

11. סליחה מכל הלב

שלב א - אישי

היזכרו ברגע שבו התנהגתם בצורה לא מכבדת ופגעתם במישהו.

- מה קרה באותו רגע? איך הרגשתם? מה עשיתם/אמרתם?
- איך הרגיש האדם שפגעתם בו? איך הגיבה הסביבה?
- מה גרם לכם להתנהג בצורה לא מכבדת? כיצד יכולתם לנהוג אחרת?

שלב ב - בקבוצות

שתפו ברגשות שלכם היום, לאור הפגיעה, ושוחחו:

- על מה אתם מתחרטים במיוחד?
- אילו דרכים מכבדות אתם מכירים לבקש סליחה?
- באיזו דרך תבחרו? מדוע? (התייחסו לזמן, למקום, לאמירות שלכם, לשפת הגוף, לשותפים, לסביבה).

שלב ג - במליאה

סכמו תובנות:

- משהו חדש שלמדתם על עצמכם ועל חבריכם...
- משהו שלמדתם על השפעות הפגיעה על השותפים...
- בקשו סליחה בצורה מכבדת מאדם בו פגעתם.

12. אגודה אחת

שלב א - אישי

קראו את המדרש על ארבעת המינים.

- למה נמשלים ארבעת המינים במדרש?
- מה מסמלת אגידת ארבעת המינים?
- היזכרו באירוע שבו שיתפתם פעולה עם ילדים השונים מכם (בתכונות, ביכולות, בדעות). מה זכור לכם במיוחד מאירוע זה?

שלב ב - בקבוצות

שתפו בזיכרון שלכם, ושוחחו:

- כיצד הרגשתם כששיתפתם פעולה עם ילדים השונים מכם?
- מה היה לכם קל? מה היה לכם קשה?
- במה זה תרם לכם? מה הרוויחה הקבוצה?

שלב ג - במליאה

סכמו תובנות:

- משהו חדש שלמדתם על עצמכם ועל חבריכם...
- משהו שלמדתם על שיתוף פעולה עם ילדים השונים מכם...
- בצעו יחד משימה קבוצתית ואפשרו לכל משתתף להביא לידי ביטוי את התרומה הייחודית שלו.

ארבעת המינים שאוגדים בחג הסוכות רומזים לסוגי אנשים שונים בעם ישראל:

אתרוג - בעל טעם ובעל ריח, מסמל אנשים הלומדים תורה (טעם) ועוסקים במעשים טובים (ריח).

לולב - בעל טעם (התמר) וחסר ריח, מסמל אנשים שלומדים תורה ובעלי ידע נרחב, אך מעשיהם אינם טובים.

הדס - חסר טעם ובעל ריח, מסמל אנשים שאינם לומדים תורה, אך מעשיהם טובים.

ערבה - חסרת טעם וחסרת ריח, מסמלת אנשים שאינם לומדים תורה ואינם עוסקים במעשים טובים.

אגידת ארבעת המינים, מסמלת את האחדות בין כל סוגי האנשים בעם ישראל.

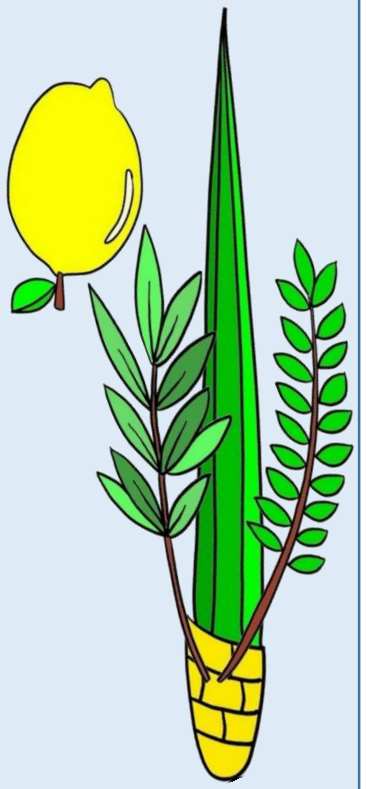

13. להאיר את הטוב

שלב א - אישי

התבוננו בנרות והיזכרו בדברים טובים שקרו לכם, למשפחותיכם, לחברה, למדינה בתקופה האחרונה.

- ערכו רשימה של כל הדברים הטובים.
- חשבו: אילו פעולות/התנהגויות/החלטות אפשרו לדברים הטובים לקרות?

שלב ב - בקבוצות

שתפו בדבר אחד מתוך הרשימה, ושוחחו:

- מה/מי תרם לכך שהתרחשו דברים טובים?
- מה בכוחכם לעשות כדי שיקרו דברים טובים נוספים?
- כיצד ההתמקדות בדברים הטובים מחזקת את הביטחון שלכם ושל האחרים בסביבתכם?

שלב ג - במליאה

סכמו תובנות:

- משהו חדש שלמדתם על עצמכם ועל חבריכם...
- משהו שלמדתם על השפעת ההתמקדות בטוב עליכם ועל האחרים...
- תכננו כיצד תעשו טוב בתקופה הנוכחית ובצעו זאת.

"מפתח הל"ב בצל הקורונה"

ייזום, פיתוח וכתיבה
אורית צאירי, ממונה על החינוך החברתי-ערכי, האגף לחינוך יסודי
זהבה שמש, מנהלת אגף פיתוח תוכניות

צוות חשיבה וכתיבה
אירית בראל, ענת כהן, אורטל ליבנה, נורית שפירו
מדריכות המחלקה לחינוך לחיים בחברה

צוות תקשוב
רויטל קושלבסקי, פסג"ה מנח"י מערב
אתי זהבי יוסף, מדריכה ארצית, משרה"ח

עיצוב שער
דורית שאול, מדריכה לחינוך חברתי ערכי

קראו והאירו
המנחות המחוזיות לחינוך חברתי-ערכי

באתר המחלקה לחינוך לחיים בחברה, אגף לחינוך יסודי, מתפרסמת ערכה נוספת:
"מפתח הל"ב בצל הקורונה" לכיתות א-ג